Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАНА

ССКП өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын ороһуоннаах Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 11 сыла
№ 24 (1101)
Кулун тутар
23
күнэ
СУБУОТА
1968 сыл
Сыаната 1 харчы

5-летканы болдьобун иннинэ

Куоталаһыы знамятын күөрэччи көтөҕүн!

Күндү табаарыстар, эһигини хотугу сир хорсун дьонун, Табаһыт күүнэн итиитик эҕэрдэлиибит! Эһиэхэ бочуоттаах үлэҕитигэр улахан ситиһиилэри, үчүгэй доруобуйаны, тус бэйэҕит олохтутугар дьолу-соргуну баҕарабыт!

Табаарыс табаһыттар! Пятилетка үһүс сылыгар эһиги иннигитигэр таба уопсай ахсаанын 9200 төбөҕө тиэрдэр, үлахан таба 95 бырыһыанын тыыннаах иитэр, тохсунньутааҕы хас 100-түү төрүүр табаттан 72-лии тугуту ылар, государствоҕа 1660 центнер эти туттарар сорук турар. Ити улахан соруктары толорууну куһаҕана суохтук саҕалаатыбыт. Эһиги дьулуурдаах үлэҕит түмүгэр бу дьыл бастакы кварталыгар 125 центнер эти государствоҕа туттарар оннугар 480 центнер эт туттарыллан, былаан 384 бырыһыан туолла. Государствоҕа туттарбыт эт 79,6 бырыһыана үрдүк уонна ортону үрдүнэн уойуулаах буолла.

Отделение партийнай тэрилтэтэ эһигини, хоһуун табаһыттары ити ситиһиилэри салгыы чиҥэтэргэ туох кыалларын барытын оҥоруохтара, чуолаан, табаны көрүүнү-харайыыны тупсаран, таба өлүүтүн-сүтүүтүн мунутуурдук аччатыахтара, сааскы төрөтүүгэ уонна сайыҥҥы көһүүгэ бэлэмнэниини тэрээһиннээхтик ыытан, таба үөрүн мэччитиини сөптөөхтүк тэрийэн, булгуччулаах зооветеринарнай дьаһаллары олохтоон уонна племенной үлэни тупсаран быйылгы дьыл сорудахтарын ситиһиилээхтик толороохтара диэн диринҥник эрэнэр.

Биһиэхэ өр сылларга табаҕа үлэлээбит, баай опыттаах бастыҥ табаһыттар ахсаннара аҕыйаҕа суох. Ленин орденнаах коммунист биригэдьиир Х.И. Матвеев, Бочуот Знака орденнардаах А.С. Константинов, С.С. Константинов, кырдьаҕас бостууктар Н.С. Константинов, С.Н. Кириллов ааттарынан киэн туттабыт. Ааспыт сыл түмүгүнэн 10 киһи коммунистическай үлэ ударнигын бочуоттаах аатын ылла. 3 таба иитэр ыстаадалар—Васильев К.Р., Бятинскэй Г.И. уонна Матвеев Х.И. биригэдьиирдэрдээх 3,4,5 №-дээх биригээдэлэр үлэһиттэрэ коммунистическай үлэ биригээдэтин аатын ылар иһин куоталаһыыга киирсэн үлэлииллэр.

Күндү табаарыстар, Улуу сирдьит В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутун ситиһиилэрдээх көрсөр, пятилетка сорудахтарын 4 сыл 9 ыйга толорор иһин социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитиҥ.

Табаарыс табаһыттар, былааны толоруу дьылҕата эһиги илиигитигэр баар. Эһиги төһө эппиэттээхтик тустаах үлэҕитигэр—табаны көрүүгэ-харайыыга сыһыаннаһаргытыттан таба иитиитин былаанын толоруу, совхозкут урукку албан аатын чөлүгэр түһэрии, Ийэ дойдуга эмис эти биэрии тутулуктаах.

Куоталаһыы знамятын күөрэччи көтөҕөн пятилетка үһүс сылын сорудахтарын кыайыылаахтык толороҕун!

Е. БЕЛОЛЮВСКАЯ,
отделение партийнай тэрилтэтин секретара.

Снимоктарга: Матвеев Х.И. (уҥата)—совхоз Харыйалаахтаабы отделениетын 5 №-дээх ыстаадатын Ленин орденнаах биригэдьиирэ уонна бу отделение 4 №-дээх ыстаадатын биригэдьиирэ Бятинскэй Г.И. Кинилэр салайар биригээдэлэрэ быйыл эмиэ социалистическай куоталаһыыга киирсэн 1968 сылы көхтөөхтүк саҕалаатылар. Бу икки биригээдэ ааспыт сылларга эмиэ куоталаһыыны көҕүлэччиларинэн буолаллара.

Биирдии саһылтан—3,1 оҕону

Маайыҥдатааҕы хара саһылы иитэр ферма 119 ийэ саһыллаах. Саһыллар туруктара куһаҕана суох. Бу дьыл кулун тутар 18 күнүнээҕи туруҥунан 89 тыһы саһыл саптарда.

Биһиги коллектиппыт быйыл хас биирдии ийэ саһылтан 3,1 оҕону ыларга әбәһәәтәлистибә ылынан үлэлиир. Ити әбәһәәтәлистибәни чиэстээхтик толорор туһугар өссө саптарылла илик 23 ийэ саһылы саптарыы итиэннэ төрөтүүнү тәрәәһиннээхтик ыытыы соруга турар.

Иккиһинэн биһиги саҥа төрүөҕү биири да әнчирәппәккә 100 бырыһыан тыыннаах иитэргэ, государствоҕа туттарыллар тириини тагастаһыны, оҥорууну тупсаран, кини үрдүк сыанаҕа баҕыытын ситиһэргэ соруктанан үлэлиибит.

Биһиги үлэбитигэр кәккә ыарахаттар баалар. Тыһы саһыллар домиктара, төрүүр уйалара, клеткәләр өрөмүөннәрин ыытыллара әрәйилләр, итиниэхә отделение салалтата тутууга дьоҕурдаах киһини аныырыгар баҕарабыт.

М. ЖИРКОВ,
ферма старшай зверовод.

Табаһыттар куоталаһаллар

КУОТАЛАҺЫЫГА ЫҢЫРАБЫТ!

Совхоз Харыйалаахтаабы отделениетын 5 №-дээх ыстаадатын биригэдьиирэ таб. Х.И. МАТВЕЕВКА!

Ленинскэй ороһуон үлэһиттэрэ В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын үлэҕэ үрдүк ситиһиилэрдээх көрсөргө соруктаах республика үлэһиттэригэр ыҥырыы таһаарбыттара. Ити ыҥырыыны биһиги биригээдэбит үлэһиттэрэ биһирээн тураннар пятилетка үһүс сылыгар биригээдэҕэ тириэрдиллэр сорудахтары аһара толорор туһугар үрдэтиллибит социалистическай әбәһәәтәлистибәни ылынабыт. Биһиги биригээдэбит коммунистическай үлэ биригээдэтин үрдүк аатын ылар иһин „Коммунистическайдыы үлэлииргэ, олороргo уонна үөрәнәргә“ диэн девизтээх куоталаһыыга кииристэ. Таба иитиитин сүрүн көрдөрүүлэригэр маннык кирбиилэри ситиһэргэ әбәәһинәстәнәбит:

—улахан табаны тыыннаахтыы иитиини 96 бырыһыаҥҥа тиэрдэргэ, тохсунньутааҕы 100-түү төрүүр тыһыттан 73 тугуту ылларга;

—государствоҕа 217 центнер эти туттараргa, туттарыллыбыт эт 80 бырыһыанын үрдүк уонна орто уойуулаах, өлөрүллүбүт биирдии таба орто ыйааһына 80 кг буолуутун ситиһэргэ.

Ити соруктарбытын толорор туһугар биригээдэ бары үлэһиттэрэ зооветеринарнай быраабылалары халбаҥа суох тутуһан үлэлиәхпит, ыстааданы көһөрөр маршруту кәһиини таһаарыахпыт суоҕа. Таба үөрүн әбии аһатыыны тәрийиәхпит. Атыыр табалары атастаһыыны тәрийиәхпит.

Үлэ дьиссипилиинәтин кәһиини, көтүмәхтик үлэлээһини утары охсуһуохпут. Бәйә билиитин-көрүүтүн үрдәтәр туһуттан 2-тән итәҕәһә суох сурутуулаах буолуохпут. Олоххо-дьаһахха, дьиәҕә-уокка сәмәй, культурнай буоларга соругу ылынабыт. Сааскы уонна кыһыҥҥы бириәмәләргә баанньык балааккалары үләләтиәхпит.

Бәйәбит илләҥ бириәмәбитин туһалаахтык атаарар туһуттан күндү түүлээҕи бултааһыны тәрийиәхпит уонна государствоҕа 200 солкуобайдаах түүлээҕи туттарыахпыт.

Биһиги биригээдэбит үлэһиттэрэ бәйәләрин иннилэригэр итинник соруктары туруорунан тураннар социалистическайдыы куоталаһыыга 5 №-дээх биригээдэ бары үлэһиттэрин ыҥырабыт!

Эҕэрдэни кытта
Г. БЯТИНСКЭЙ,
4 №-дээх ыстаада биригэдьиирэ.

ЫҢЫРЫЫНЫ ЫЛЫНАБЫТ!

Совхоз Харыйалаахтаабы отделениетын 4 №-дээх ыстаадатын биригэдьиирэ таб. Г.И. БЯТИНСКЭЙГЭ!

Биһиги таба иитэр биригээдэбит пятилетка үһүс сылын кирбиилэрин ситиһиилээхтик толороргo соруктанар уонна таб. Бятинскэй Г.И. эн салайар 4 №-дээх таба иитэр биригээдэҥ социалистическайдыы куоталаһыыга ыҥырыытын улаханнык биһирээн туран ылынар.

Социалистическайдыы куоталаһыыга киирсэн, биригээдэбит иһигэр үлэ дьиссипилиинәтин тупсаран, бәйә билиитин куруутун үрдәтән уонна табаарыстыы хардарыта көмөлөсүһэн туран маннык үрдәтиллибит социалистическайдыы әбәһәәтәлистибәни ылынабыт:

—улахан табаны 95,5 бырыһыан тыыннаахтыы иитэргэ, 100 тыһы табаттан 73 тугуту ылларга, государствоҕа 249,6 центнер эти туттараргa уонна эт хаачыстыбатын мунутуурдук тупсаран государствоҕа туттарыллар эт 75 бырыһыанын үрдүк уонна ортону үрдүнэн уойуулаах буоларын ситиһэргэ;

—маны таһынан тустаах үлэбит быыһыгар 150 солкуобайдаах кылаанаах түүлээҕи бултаан государствоҕа туттараргa соруктанабыт.

Әбәһәәтәлистибәни ситиһиилээхтик толороргo сааскы төрөтүү хампаанньатын тәрәәһиннээхтик ыытарга уонна сайыҥҥы-күһүҥүү көһүү маршруттарын сөптөөхтүк туһанарга былааннанабыт. Бу әбәһәәтәлистибәбитин толорон коммунистическай үлэ биригээдэтин үрдүк аатын ылар иһин охсуһабыт. Кыһынын ыстаадабыт өлгөм аһылыктаах сиргэ мэччийэн үөрбүт уопсай туруга орто уойуулаах буолла, ол ыстаада үөрэ саҥыҥҥы куйааһы, кумаары тулуйарыгар урукку дьылааҕар ордук усулуобуйалары үөскэттэ. Онон ылымыт әбәһәәтәлистибәбитин толороргo әрәмньилээхпит.

Х. МАТВЕЕВ,
5 №-дээх ыстаада биригэдьиирэ.

Табаһыттар бырааһынньыктара

Табаһыт! Табаһыт хаһаайыгыта әрә соччо биллибәт идә билигин ким барыта ытыктыыр, убаастыыр улахан бочуоттаах идәнән буолла. Саха АССР Верховнай Советын Ыйааҕынан сыл ахсын кулун тутар үһүс баскыһыанньатыгар Табаһыт күнүн үөрүүлээхтик бырааһынньыктыыллар. Табаһыт күнә—хоту сир хоһуун дьонун традиционнай үөрүүлээх бырааһынньыктара, кини быйыл иккис төгүлүн бәлиәтәнәр.

Совхоз Дьәлиҥдәтәәҕи отделениетын табаһыттара 2 күн устата бу ый 16-17 күннәригәр бәйәләрин күннәрин үөрүүлээхтик бәлиәтәәтиләр. Бастакы күн сельскәй кулуупка отделение табаһыттарын слеттара буолла. Слет кыттыылаахтара „Ааспыт сыллаах үлә түмүгүн уонна 1968 сылга соруктар тустарынан“ отделение управляющайын әбәәһинәһин солороччу Андреев П.Х. дакылаатын истән дьүүлләстиләр. Дакылааты дьүүлләһиҥә 10 киһи тыл әттә. Слет кыттыылаахтара оройуон бары табаһыттарыгар биир санаанан ыҥырыы ылыннылар.

Мунньах кәнниттән үөрүүлээх быһыыга-майгыга коммунистическай үлә коллективын уонна ударнигын бочуоттаах аатын ылбыт коллективтарга уонна биирдиилээн дьоннорго дипломнары, совхоз дирекциятын уонна рабочкомун Бочуотунай грамоталарын итиәннә харчынан бириәмийәләри туттарылынна. Онтон слет кыттыылаахтарыгар анаан киәҥ программалаах концерт туруорулунна, маассабай оонньуулар буоллулар.

Сарсыныгар күнүс 11 чаастан Куонаапка өрүс мууһугар табанан сүүрдүүгә, табаҕа состорон хайыһарынан куоталаһыыга, хапсаҕайдаһан тустууга, маамыкталааһыҥна күрәхтәһиниләр ыытылыннылар. Күнү быһа буфет-палаткаларга араас астар: сыалаах таба әтә, тыла, бурдуктан оҥоһуу астар, араас утахтар атыыланнылар.

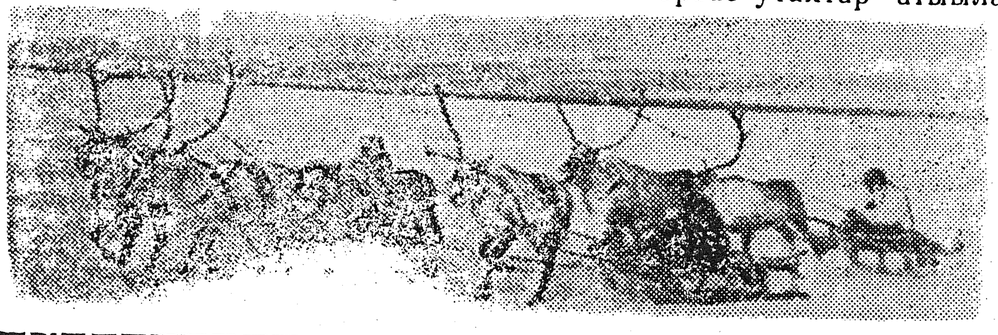

Совхоз табаһыттара (үөһээ снимок) бәйәләрин күннәрин үөрүүлээхтик бырааһынньыктаары эмиэ бииргә түмсэ түстүлэр.

Үгэс курдук ити түмсүүләригэр табанан күрәхтәһии (ханнас снимок) саамай улахан миэстэни ылааччы, сүрдээх хатыһыылаах буолааччы.

Оройуон бары табаһыттарыгар, тыа хаһаайыстыбатын специалистарыгар

ӨЛӨӨН СОВХОЗ ДЬӘЛИҤДӘТӘӘҔИ ОТДЕЛЕНИЕТЫН ТАБАҺЫТТАРЫН УОННА СПЕЦИАЛИСТАРЫН, СЛЕТУН КЫТТЫЫЛААХТАРЫН

ЫҤЫРЫЫЛАРА

Биһиги, Дьәлиҥдә отделениетын табаһыттара уонна тыатын хаһаайыстыбатын специалистара, бәйәбит слеппутугар ааспыт сыллардаах үләбит түмүктәрин уонна 1968 сылга соруктарбыт тустарынан киәҥник кәпсәттибит уонна быйыл, пятилетка 3-с сылыгар, табаны көрүүнү-харайыыны тупсаран, табаттан үгүс төрүөҕү, әлбәх әти ыларга быһаарынныбыт итиәннә оройуон бары табаһыттарыгар, тыатын хаһаайыстыбатын специалистарыгар туһаайан ыҥырыы таһаарабыт.

КҮНДҮ табаарыстар! Биһиәхә өр сылларга бәриниилээхтик үләлээбит, сыллата үрдүк көрдөрүүләри ситиспит табаһыттар ахсааннара аҕыйаҕа суох. Ааспыт сылга Лукинов И.Н., Сергеев Л.И., Николаев В.С. уо.д.а. биригэдьиирдээх ыстаадалар табаһыттара улахан табаны 97-98 бырыһыанын тыыннаах иитиләр. Хас сүүстүү ийә табаттан 83-86 тугуту ылылар. Биһиги ортобутугар Васильев Г.В., Сергеев Л.И., Христофоров Н.С., Лукиов И.Н., Николаев А.В., Анисимов Н.Ф. курдук баай опыттаах бастыҥ табаһыттар бааллар. Биһиги отделениебыт табаһыттара государствоҕа туттарбыт әгтәрин 80 бырыһыана үрдүк уонна ортону үрдүнән уойуулаах буолбута. Ол әрәәри отделение үрдүнән 1967 сыллааҕа үләбитигәр улахан итәҕәстәр таһаарылыннылар, 3839 таба, ол иһигәр 2228 тугут туһа та суох өллө уоннасүттә.

ТАБААРЫС табаһыттар, 1968 сылга биһиги иннибитигәр улахан әппиәттәах соруктар туралларе. Отделение үрдүнән улахан таба 96 бырыһыанын тыыннаах нитән, тугут деловой тахсыытын 80 бырыһыаҥна тиәрдән, государствоҕа тыыннаах ыйааһынынан 3600 ц әти туттарарга. Итинтән 85 бырыһыантан итәҕәһә суоҕун орто уонна ортону үрдүнән уойуулааҕынан туттарар соруктаахпыт. Бу улахан сорук, ол иһин биһиги маннык дьаһаллары олохтуурга сүбәләстибит:

1. Төрөтүүнү әрдәттән бәлэмнәән тәрәһиннәәхтик ыытарга, төрөтүүнү ыытар сири муус устар 20 күнүн аһарбакка буларга, төрүүр тыһылары сөптөөх уойуулаах тиәрдәргә, төрөтүү саҕана субай табалары арааран туспа тутарга.

2. Бары ыстаадалары бостуугунан толору хааччыйыахпыт, төгүрүк сууккаҕа дьуһуурустубалааһыны сылы быһа олохтуохпут, борогууллааһыны, үлә дьиссипилиинәтин уонна атын да бәрәәдәги кәһииләри букатыннаахтык туоратыахпыт.

3. Мәччирәҥнәри сатабыллаахтык туһаныахпыт, маршруту халбаҥнаабакка тутуһуохпут.

4. Өлөрүллөр табалары алтыннны маҥнайгы күнүттән өлгөм аһылыктаах сирдәринән мәччитән, государствоҕа әмис әти туттарыахпыт, таба көнньүнән өлүүтүн аччатыахпыт, ыалдьыбыт табаны тутатына әмтәән үтүөрдән иһиини ситиһиәхпит. Дьылы кыайан туоруо суох туруктаах табалары быраактаан туһаҕа таһааран иһиәхпит. Сайын куйуктаны утары хлорофоһунан ыстарыыны быыстаннаахтык ыытыахпыт. Ыстаадалар икки ардыларыгар атыырдары атастаһыыны киәҥник ыытыахпыт.

5. Хас биирдии бостуук 15 көлүнәр, ол иһигәр 8 миинәр табалаах буоларын ситиһәргә.

6. Табаһыт олоҕун усулуобуйатын уонна культуратын тупсарар наадаттан бастыҥ балаакка итиәннә бастыҥ чум үләһитин иһин отделение үрдүнән социалистическай куоталаһыыны ыытарга.

7. Таба учуотун тупсарар сыалтан хараллааһынтан ураты хас квартал ахсын үөрү хаамтаран аҕыйыны олохтуохпут.

В.И. Ленин төрөөбүтә 100 сыла туолуутун достойнайдык көрсөр, 5 сыллаах былааны болдьоҕун иннинә толорор иһин социалистическайдыы куоталаһыыны тәнитиәҕиҥ!

(Ыҥырыы отделение табаһыттарын слетугар биир санаанан ылылынна).

КЛЕТКАҔА ИИТИЛЛӘР КЫЫЛЛАРҐА ВИТАМИННАР СУОЛТАЛАРА

Кыыллары саптарыы бириәмәтигәр бәриллә аһылык калорийнаһа 600—650 буолуохтаах. Итинтән әт, балык группата 55—65, бурдук 18—28, үүт 5, доруоһа 5, оҕуруот астара 5, балык сыата 2 бырыһыаннарын ылыахтаахтар. Уҥуох мәәккәтә (күлә) 5-7 грамм бәриллиәхтәах. Ити аһылык көрүҥнәринән тиксиитә маннык: әт—300 г, быар—25 г, хаан—10 г, әбиәс куруппата—4 г, сәлиәһинәй уотурбата—3 г, доруоһа—3 г, харыйа мутукчатын уута—5 г, балык сыата—1,7 г.

Биһиги усулуобуйабытыгар иги аттаммыт аһылыктартан сорохторо суох ону таба араас буотараҕынан солбуйуу оҥоһуллар. Кыыллар буоһаабыт кәмнәригәр аһылыктарын рациона үрдәтиллән бәриллә. Ол түмүгәр ис үөскәхтәр түргән уонна үчүгәй сайдыылаах буолуулара хаачыллар. Итини биһиги усулуобуйабытыгар маннык әбэн бәриллә табыгастаах: куҥ әтә—10 г, быар, сүрәх—25 г, ыаммытынан үүт—80 г, аскорбиновай кислота—2 г, уҥуох күлә—5 г.

Кыылларга аһатыы сөптөөх рационун туттууну сәргә витаминнары биәрииии кыыллар сайдыыларыгар уонна уһаанныгар биллә улахан оруолу оонньуур. Биһиги усулуобуйабытыгар бәлэм витаминнар перепараттарын күөх отунан, сир араас астарынан солбуйарга кыахтар толору бааллар. Кинилэр С уонна В витаминнар группаларынан толору баайдар. Оттон күһүҥүү өлөрүүттэн ылыллар быар витаминнар бары састааптарынан баай. Төгүрүк сылга бастайааннайдык бәриллә балык сыата А.Д.витаминнары солбуйар.

Бары звероводтар витаминнар кыыллар организмнарыгар уонна кинилэр сайдыыларыгар хайдах дьайалларын билиилэрә уонна ону практикаҕа сөптөөхтүк туттуулара кинилэр үлэлэрә үчүгэй түмүктээх буолуутун мәктиәтә буолар.

Витаминнар кыыл организмнара сайдыыларыгар улахан оруолу ылаллар. Витаминнар сыаҕа уонна ууга сууралааччылар диэн икки бөлөххө араарыллалар. Сыаҕа сууралааччыларга А,Д,Е,К витаминнар, оттон атыттар ууга сууралааччылар бөлөхтөрүгэр киирэллэр. Ханнык баҕарар витамины аһылыкка булкуйан биәрии улахан туһаны аҕалбат, онон витамины кыылларга туспа биәриини звероводтар ситиһиәхтәәхтәр.

Биирдиилээн витаминнар суолталара

Витамин кыыл тириитин тас субата үчүгэй буоларыгар, углеводтар атастаһыыларыгар гликоген (тыынар тыыннаах крахмала) быарга сөҥөн хааларыгар, кыыл оҕолоро сөптөөхтүк улааталларыгар туһалаах уонна кыыллар әлбәхтик төрүүлэригэр-уһуулларыгар көмөлөөх. Кыыллары А витаминынан сөптөөхтүк хааччыйдахха салыҥнаах бүрүөлэрә ыарыы сыстарын үчүгэйдик мәһәйдиир, организмҥа сыстыганнаах ыарыы киириитин харыстыыр.

(Бүтүүтә бэчээттэниэ).

М. СЕМЕНОВ,
совхоз ветеринарнай фельдшерэ.

Баанньык үлэтин бэрээдэктиэххэ

Оройуоммут киинин баанньыга субуота, өрөбүл күннәргә үлэлиирә үлэһиттәр сууналларыгар ордук табыгастаах буолуо әтә. Бүгүҥҥү күҥҥә диәри биллибәт биричиинәнән баанньыкпыт нәдиәлә ортотугар үлэлиир. Ол түмүгәр үгүс киһи суммакка хаалар. Икки өрөбүлбүт таһыгар үлә чааһын бириәмәтигәр баанньыкка сылдьарбыт олус сүөргү буолаарай?

Х. ПОПОВА,
Е. ПОСЕЛЬСКАЯ,
Е. ИВАНОВА,
С. ХРИСТОФОРОВА.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51.

Өлөөн оройуонунаҕы типография Тахсар ахсаана 466 Сахаһын №-рэ 24